

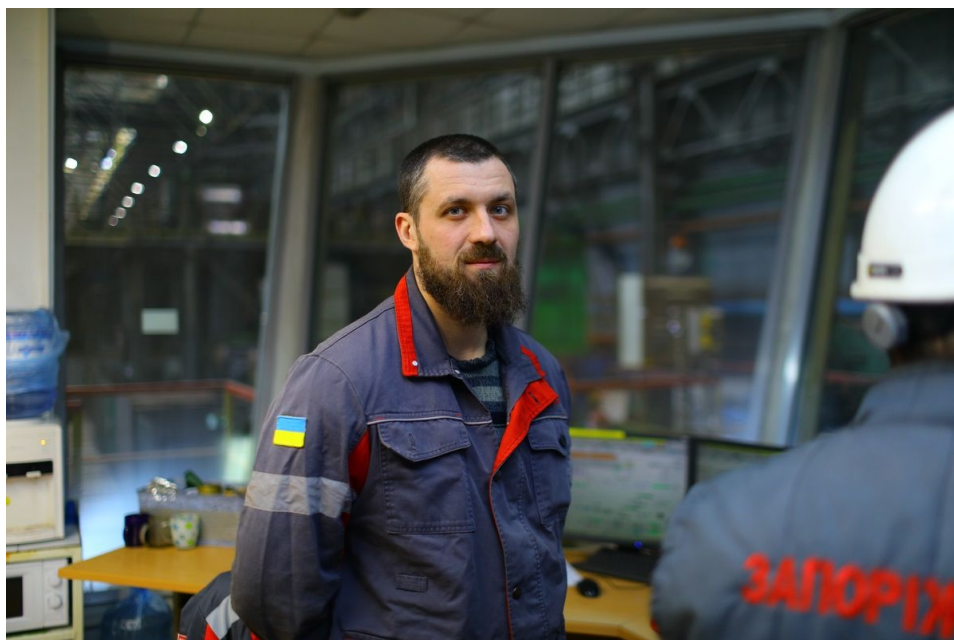
«Більшість колег зі мною спілкувалися, коли я був у ЗСУ. Такі речі дуже допомагають» — ветеран із «Запоріжсталі» про адаптацію до цивільного життя

Працівник «Запоріжсталі» Руслан Сутковий повернувся з війни на комбінат і вирішив паралельно з роботою здобути вищу освіту, яку не закінчив 13 років тому. Свою історію служби в ЗСУ та адаптації до цивільного життя й роботи він розповів Liga.net.

Руслан Сутковий із Запоріжжя вирішив, що піде захищати свою країну, в перший день повномасштабного вторгнення. До того пропрацював на заводі «Запоріжсталь» 13 років. На своє робоче місце оператора поста управління безперервним травильним агрегатом №4 повернувся і після звільнення зі служби за сімейних обставин. Тепер планує здобувати вищу освіту в технічному університеті Метінвест Політехніка за спеціальністю «Металургія».

Із заводу «Запоріжсталь» було мобілізовано понад 1000 осіб, 206 повернулись до роботи. Загалом у Групі Метінвест на різних підприємствах працює 870 ветеранів, з яких 32 пройшли перекваліфікацію чи перенавчання і здобули новий фах.

До мобілізації Руслан Сутковий займав посаду оператора поста управління безперервним травильним агрегатом і працював на лазерно-зварювальній машині — його важливій частині

Як металург став добровольцем

Усе трудове життя Руслана пов'язано із «Запоріжсталлю». Він прийшов працювати на завод ще студентом, бо, як каже, «хотілося самостійності». Починав із посади укладача-пакувальника. Коли ж на заводі запустили сучасну виробничу лінію БТА-4 в цеху холодної прокатки (єдина в Україні, побудована згідно з європейськими екологічними стандартами), Руслан став оператором посту управління.

Запоріжсталь

Підприємство з повним металургійним циклом, яке є третім за масштабом виробником металопродукції в Україні. 16 листопада 1933 року на доменній печі № 1 була видана перша плавка чавуну відтоді цей день вважається днем народження комбінату. На підприємстві виробляється гарячекатаний і холоднокатаний лист завтовшки 0,5-7,0 мм з вуглецевих, низьколегованих, легованих і нержавіючих сталей. Близько 70% продукції заводу експортується у понад 40 країн світу. До повномасштабного вторгнення на комбінаті щороку виробляли 4,3 млн т чавуну, 4,1 млн т сталі, 3,5 млн т прокату.

24 лютого 2022 року Руслан мав вночі заступати на робочу зміну. А ще — це був день народження його доньки. Тому, каже, запам'ятав його дуже добре.

«Я привітав доньку з днем народження. Потім почав усвідомлювати, що робота скоро закінчиться. Російська агресія дедалі більше наближається до Запоріжжя. Я не міг просто сидіти й чекати», — розповідає ветеран.

На комбінаті Руслан дізнався, що в місті створюється підрозділ ТРО, і вступив до нього. Це була 110 окрема бригада територіальної оборони ЗСУ в Запорізькій області. Тут доброволець прослужив до травня. Однак Руслан хотів потрапити до «Азову» — там служило багато його знайомих.

«Я пішов до військомату, мені сказали проходити комісію. Я все пройшов і сподівався, що це все — за кілька днів я вже кудись поїду. Але мені виписали повістку й сказали чекати. Довелося йти далі працювати й очікувати дзвінка. Так минув час до початку 2023 року. Тоді вже зателефонували, сказали збирати речі, бо завтра мене заберуть», — пригадує ветеран.

Рідні Руслана важко сприйняли його рішення йти воювати. Однак знали, що суперечити немає сенсу: свої рішення чоловік змінював рідко.

Доброволець потрапив спочатку до однієї з навчальних баз, де проходили підготовку на військово-облікову спеціальність «Стрілець» (ВОС-100). Таке навчання обов'язково мають пройти усі, хто не пройшов строкову службу.

Рідні Супкового важко сприйняли його рішення йти воювати. Але він все одно пішов на фронт, після навчання потрапивши до 71 окремої егерської бригади у складі Десантно-штурмових військ

«Ми мали навчатись орієнтовно місяць, але десь через три тижні мене відібрали до розвідки, і я поїхав. Там навчались ще півтора місяця. Навчання включало додаткову військову спеціальність: кулеметника, гранатометника, снайпера, сапера».

Руслан обрав спеціальність гранатометника.

«Нас навчали навіть стрибати з парашутом. Схоже, готувався якийсь масштабний наступ», — розповідає доброволець.

Перший штурм

Після закінчення навчання Руслан потрапив до 71-ї окремої егерської бригади в складі Десантно-штурмових військ. Спочатку служив у Нікополі на Дніпропетровщині, маючи завдання вистежувати та знешкоджувати російські диверсійні групи.

У вересні 2023-го бригаду перекинули на Запорізький напрямок, де бійці брали участь у звільненні територій в складі оперативно-стратегічного угруповання військ «Таврія». Ще через два місяці перебазувались на Авдіївський напрямок на Донеччині.

Найбільше бійцю запам'ятався перший штурм. Це були бої за село Вербове на Запоріжжі.

«Було дуже важко. Тебе до цього готують, але все одно це дуже тяжко — що морально, що фізично. Нас попереджали: після першого пострілу, першого прильоту весь ваш план посиплеться. Вирішальною буде нижча ланка керівництва, ви прийматимете рішення на місці. Так воно й було. Я навіть встиг перед штурмом і після зробити селфі. Відправив його своїй дівчині, коли повернувся. Вона сказала, що це дві різні людини», — розповідає боєць.

Селфі Руслана Суткового до та після першого штурму — ті самі, про які його дівчина сказала: "Дві рівні людини"

Після того штурму, каже ветеран, змінилося ставлення до життя — зрозумів, як швидко його можна втратити.

«Я дійшов висновку, що підготовка, звичайно, важлива. Але як би ти не був підготовлений, навчений, якщо це станеться, то станеться», — розмірковує ветеран.

«На війні непередбачуваність просто тотальна. Ти можеш бути не на бойових діях, відпочивати й пити чай, а за секунду — все, тебе немає», — каже Сутковий.

Повернення до цивільного життя

Відчуття небезпеки не полишає бійця протягом усієї служби, залишається з ним і після повернення. Так сталося і з Русланом: звільнившись зі служби за сімейними обставинами через рік після мобілізації, він ще довго звикав до життя в тилу.

Після необхідності бути постійно зібраним і напоготові цивільне життя видавалось незвичним і дивним.

«Ти завжди маєш бути в бойовому стані. Тебе готують до того, що в будь-який момент треба їхати на завдання, знешкоджувати ДРГ чи ще щось. Після цього в цивільному житті починаєш прислуховуватися до всього. Проїхала машина на вулиці чи почув різкий звук — і ти вже напружуєшся. Спочатку мирне життя якось не вкладалося в голову», — описує свій стан Руслан.

Процес адаптації у ветерана зайняв близько півтора місяця. Хоча, каже, остаточно «не відпустило» і досі. Але допомагає близьке оточення, колеги, з якими не переривався зв'язок і під час служби.

«Більшість колег зі мною спілкувалися, коли я був в лавах ЗСУ. Після повернення зі служби я не одразу вийшов на роботу, треба було комісію пройти, був ще деякий час відпустки. Вони приїжджали в гості, спілкувалися, кликали на рибалку чи кудись сходити, посидіти, пройтися. Такі звичайні речі дуже допомагають», — каже ветеран.

Руслан радить побратимам, які повертаються з армії у цивільне життя, не закриватися в собі, не відштовхувати близьких та друзів, не залишатися наодинці — спілкування допомагає адаптуватися.

Знати свої права

Захист України не минув і без бойових травм. Руслан отримав уламкове поранення ніг від розриву

гранати. Має пошкоджений нерв, через що не може швидко бігати чи довго сидіти. Влітку має намір пройти реабілітацію за кордоном. Статус учасника бойових дій дає йому право на додаткові 14 днів відпустки на роботі. Також встиг оформити деякі пільги, передбачені для ветеранів. Однак, каже, інформації щодо цього не вистачає.

«Я тільки зробив знижку на комунальні послуги. Більше нічим не користувався. Хоча є пільги, якими хотів би скористатися, але в Запоріжжі я їх не знайшов. Наприклад, зубопротезування. У місті немає клінік, які б надавали такі послуги ветеранам безплатно. Ба більше — інформацію про пільги ще треба пошукати. Хотілося б, аби був якийсь зрозумілий сервіс для ветеранів, щоб можна було забити в пошуку запит про послуги для учасників бойових дій у твоєму місті та дізнатися, що і де є», — каже ветеран.

І ветеранам, і військовим, які ще служать, Руслан радить вчити свої права і добиватися їх реалізації. Наприклад, поранений борець має право на компенсацію витрат на лікування.

«Військовий має знати свої права, чого саме він може вимагати від свого керівництва, і робити це».

«Мені в цьому плані дуже пощастило з командиром. Він дуже хороша людина. Якби не він, навряд чи я зараз давав би це інтерв'ю», — каже захисник.

За рік після мобілізації до війська Сутковий звільнився за сімейними обставинами та повернувся до роботи на заводі. Але ще довго звикав до життя в тилу"

Нова професія

Зараз Руслан працює на посаді оператора лазерно-зварювальної машини. Ця робота не потребує фізичного навантаження, тож підходить для травмованого ветерана.

Але Руслан хоче розвиватися і навчатися далі, тому вступив до Метінвест Політехніки, щоб здобути вищу освіту, яку не закінчив, коли пішов працювати на завод 13 років тому.

«Я раніше подавав заявку на навчання до цього закладу. Одразу після звільнення зі служби мені подзвонили з вищу й запропонували навчання, сказали, щоб я обрав спеціальність. Нагадали, що для працівників «Запоріжстал» та інших підприємств Метінвесту навчання — коштом компанії. Тим паче мені не потрібно складати вступний екзамен, бо маю статус учасника бойових дій», — розповідає ветеран.

Метінвест Політехніка

Перший в Україні недержавний гірничо-металургійний заклад вищої освіти, створений Групою Метінвест 2020 року. Перший набір студентів відбувся у 2022 році. Планувалося, що університет з ультрасучасним кампусом буде відкрито у Маріуполі у вересні 2022 року. Однак війна та окупація росіянами міста завадили цьому. У 2022 році перші 350 студентів розпочали навчання за сучасними інженерно-технічними спеціальностями. Наразі перші випускники вже отримали свої дипломи про вищу освіту в Метінвест Політехніці. Нині навчання відбувається дистанційно за дуальною системою освіти, поєднуючи теорію і практику на підприємствах Групи Метінвест в Запоріжжі, Кривому Розі та Кам'янському. Найкращі студенти мають можливість пройти практику на підприємствах компанії й за кордоном.